

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 27 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) 2545 : 15) ดังนั้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงเน้นพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ 2552, น.3)

สถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่นำหลักสูตรแกนกลางไปใช้ จึงมีหน้าที่จัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดความรู้คู่คุณธรรมและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองในท้องถิ่น เรียนรู้สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ตลอดจนให้มีความรักความผูกพัน และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคม ได้ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาคนดีและพลเมืองดี ที่จะขยายขอบเขตจากการเป็นคนดีของครอบครัว จนเป็นพลเมืองดีของประเทศและโลกตามลำดับ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เป็นวิชาหนึ่งที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร เนื่องจากเป็นวิชาที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตได้อย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และ การอยู่ร่วมกันในสังคม การ

ปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจของการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามยุค สมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความ อดทน อดกลั้น ยอมรับในความเปลี่ยนแปลง และมีคุณธรรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทยและสังคมโลก (กรมวิชาการ 2552, น.1) แต่จากการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนบ้านทุ่งมะขามป้อม ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตั้งอยู่ใน ตำบล พระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯก่อนข้างต่ำ ดังจะเห็นได้จากคะแนน O-net ปี 2558 ได้คะแนนเฉลี่ย 48.40 คะแนนซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศ ที่คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 49.18 คะแนนและยังลดลงจากปี 2557 ที่ ได้คะแนนเฉลี่ย 60.00 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) online : 2559) จากการสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีเนื้อหาค่อนข้างมาก และเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลหรือสถานที่ที่นักเรียนไม่คุ้นเคยทำให้นักเรียนขาดความสนใจหรือแรงจูงใจในการเรียน นอกจากนี้นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่อง ท้องถิ่นหรือจังหวัดของตน เนื่องจากฐานะทางบ้านค่อนข้างยากจน ทำให้ขาดโอกาสในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือในการหาข้อมูลเพิ่มเติมนอกโรงเรียน อีกทั้งยังขาดประสบการณ์ตรงในการเดินทางไปยังอำเภอหรือสถานที่ต่างๆ ในจังหวัดของตนเอง ทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับจังหวัดของตนเองน้อยมาก

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารพบว่า ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษานั้น การจัดเนื้อหาต้องจัดเรียงระดับความยากง่ายหรือเริ่มจากลักษณะใกล้ตัว มีการเรียบเรียงข้อมูลให้เป็นระบบ แบ่งตามหัวข้อต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและควรใช้สื่อการเรียนรูเพื่อพัฒนาสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือมีความซับซ้อน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจได้ชัดเจน และเชื่อมโยงข้อมูลเก่ากับข้อมูลใหม่ได้ง่ายขึ้น(วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา 2554, น.2-18) ซึ่งสอดคล้องกับ ฟิสกส์ ฌอน บัวกน (2554, น.6) ที่เห็นว่าในการจัดการเรียนการสอน ควรจะเริ่มจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนคุ้นเคย หรือประสบการณ์ที่ใกล้ตัวไปหาประสบการณ์ที่ไกลตัว เพื่อผู้เรียนจะได้มีความเข้าใจ เช่น การสอนให้นักเรียนรู้จักการใช้แผนที่ ควรจะเริ่มจากแผนที่ของจังหวัดของผู้เรียนก่อนแผนที่จังหวัดอื่นหรือแผนที่ประเทศไทยซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมรอบตัวเขา ได้แก่ สังคมบ้าน ครอบครัว เรื่อยไปจนถึงสังคมระดับประเทศและระดับโลก ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายของหลักสูตรการเรียนการสอนโดยการบูรณาการเนื้อหาท้องถิ่นกับสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมจะทำให้นักเรียนมีความ

เข้าใจ สนใจในบทเรียนมากขึ้นเนื่องจากเป็นเรื่องใกล้ตัว อีกทั้งยังช่วยให้ความรู้ในท้องถิ่นของตนเองซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นอีกด้วยโดยจะต้องให้นักเรียนได้อ่านหนังสืออื่นนอกเหนือจากหนังสือเรียน นั่นคือ หนังสืออ่านประกอบหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพราะหนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นหนังสือที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริม การอ่าน การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยนำหัวข้อหรือสาระเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องในหลักสูตรมาเรียบเรียงให้นักเรียนศึกษาประกอบการเรียน เพื่อให้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น (จินตนา ไบกาซูปี 2542, น.6) และยังสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เป็นการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยนักเรียนสามารถพกพาไปอ่านได้ทุกที่ ทุกเวลาตามความสะดวกหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น จึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งมะขามป้อม เพื่อช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อท้องถิ่นให้กับผู้เรียน

นอกจากนี้จากการศึกษาผลการวิจัยพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผลิตขึ้นเป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่นสูงขึ้น ดังเช่น พิมลรัตน์ สุกใส (2556, น.47) ได้ศึกษาผลการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง รักเมืองอุบลราชธานี ที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนและจากการวิจัยยังพบว่า ผู้เรียนมีความสนใจต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม ทำให้กระตือรือร้นที่จะอ่าน และซักถาม พุดคุยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวในหนังสือซึ่งผู้เรียนมีความรู้อยู่บ้างแล้ว หรือในบางเรื่องผู้เรียนไม่มีความรู้ เพียงแต่ได้ยินได้ฟังมาบ้างทำให้อยากที่จะเรียนรู้เรื่องเหล่านั้นมากยิ่งขึ้น เมื่อผู้เรียนมีความสุขเพลิดเพลินมีโอกาสนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนเองรู้ แลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆและครู ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและท้องถิ่นของตน ดังนั้นหนังสืออ่านเพิ่มเติม จึงมีคุณค่าสามารถพัฒนาเจตคติหรือความรู้สึกต่อท้องถิ่นของผู้เรียนได้ (เนตรนิภา ณิชานนท์ 2549, น.84)

จากการศึกษาเอกสาร หลักการ เหตุผล และงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ให้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองตากน่ายล เป็นสื่อการเรียนการสอนโดยพัฒนาเนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองตากน่ายล ให้สอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตรแกนกลาง ในบางมาตรฐานและตัวชี้วัด ประกอบกับการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือเรียนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนมากขึ้นเนื่องจากเป็นเรื่องในท้องถิ่นซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

ส่งผลให้เกิดความรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน และสอดคล้องกับคุณภาพผู้เรียนที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ในการจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ว่า ผู้เรียนจะต้องมีความรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคม ประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งการเมืองการปกครอง และสภาพเศรษฐกิจ โดยเน้นความเป็นไทย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2552, น.4)

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองตากน่ายล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองตากน่ายล
- 2.3 เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อท้องถิ่นของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองตากน่ายล

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- 3.2 เจตคติต่อท้องถิ่นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านทุ่งมะขามป้อม ตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านทุ่งมะขามป้อม ตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองตากน่าыл

4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- 2) เจตคติต่อท้องถิ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง เอกสารประกอบการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง เมืองตากน่าыл ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยการรวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาเกี่ยวกับที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ สภาพเศรษฐกิจ ประวัติความเป็นมา บุคคลสำคัญ และวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดตาก มีลักษณะการเขียนบรรยายเชิงสารคดี ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ ที่สามารถใช้ได้ทั้งในห้องเรียน โดยครูเป็นผู้นำเสนอ ใช้ประกอบการเรียนการสอนในชั้นสอน และนอกห้องเรียน โดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเองตามงานที่ครูมอบหมายให้

5.1.1 การใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองตากน่าыл หมายถึง การนำเอกสารประกอบการเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยในห้องเรียนจะใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสร้างเจตคติต่อท้องถิ่น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีการลงมือปฏิบัติจริง ได้แก่ การวิเคราะห์ การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ และการสรุปภายใต้การตั้งคำถามของครู รวมทั้งกิจกรรมนอกห้องเรียน ได้แก่ การสัมภาษณ์ และการทัศนศึกษา เป็นต้น

5.1.2 ประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง คุณภาพของเอกสารประกอบการเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ไปทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละของคะแนนที่นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบหลังเรียนในแผนการสอนได้ถูกต้องร้อยละ 80 ของคำตอบทั้งหมด

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละของคะแนนที่นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ถูกต้องร้อยละ 80 ของคำตอบทั้งหมด

5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนความสามารถที่เกิดจากการเรียน วิชา สังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งวัดจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5.3 เจตคติต่อท้องถิ่น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อท้องถิ่นและความรู้สึกนั้นส่งผลต่อการเอาใจใส่เรื่องราวหรือสิ่งที่เกิดขึ้นและปฏิบัติต่อกันในท้องถิ่นซึ่งมีความครอบคลุมเรื่อง ความสำคัญของท้องถิ่นจังหวัดตาก การสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมภูมิปัญญา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ความคิดและการปฏิบัติต่อชุมชนสังคมส่วนรวม โดยใช้แบบวัดเจตคติต่อท้องถิ่น ในการวัด

5.4 แบบวัดเจตคติต่อท้องถิ่น หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ประเมินความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดเจตคติต่อชุมชนท้องถิ่น ของ รุ่งอรุณ ปิยะฤทธิ์ ซึ่งครอบคลุมเรื่อง ความสำคัญของท้องถิ่นจังหวัดตาก การสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมภูมิปัญญา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ความคิดและการปฏิบัติต่อชุมชนสังคมส่วนรวมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองตากน่ายล

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

6.1 ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองตากน่ายล ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อท้องถิ่นของนักเรียน ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

6.2 ได้แนวทางการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อท้องถิ่น

6.3 นักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองตากน่ายล ได้รับความรู้เกี่ยวกับจังหวัดของตนเอง ทำให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดของตนมากขึ้น